

ישיבת הפתל - ירושלים

שיחת הגאון הרב אביגדר הלוי נבנצל שליט"א לפרשת נשא תשע"ב

"ואנא אוקיר יתיכי כהלכות גוברין יהודאין דמוקרינ נשיהון בקושטא"

גדול אם אדם הורג אנשים שחיים כבר, או מונע מאנשים להוולד. מי שלא מתחתן, מונע מאנשים להוולד, והרי "לא תהו בראה, לשבת יצרה" (ישעיהו מה, יח). ה' ברא את העולם כדי שיהיה מיושב. לכן צריך להתחתן, כי בלי זה אין ישוב בעולם.

גירושין - פעם והיום

פעם היה נהוג למנוע גיטין עד כמה שאפשר. אם היה בא זוג להתגרש, הרבנים היו משתדלים עד כמה שאפשר לדחות את מתן הגט, אולי בינתים יסתדרו ביניהם, ולא יתגרשו. למשל, לבית הדין של הג"ר שמואל מסלנט זצ"ל בא פעם זוג להתגרש, ובית הדין כבר הסכים לסדר להם גט, אבל היו צריכים חתימה של רבי שמואל מסלנט. שמע רבי שמואל שהבעל קורא לאשה בכינוי, כגון "ציפיי", ואמר לו: "אינך יכול לגרש את אשתך, בגלל שיש כאן חשש לשינוי השם בגט (עי' שו"ע אה"ע סי' קכ"ט). עליך לגור איתה עוד חודש ימים ולקרוא לה 'ציפורי', ואחר כך נראה". עבר חודש, והזוג לא חזר אל בית הדין. החליטו שלא להתגרש... ביפו היה הרב הלוי, שכשזוג היה בא אליו להתגרש, היה שואל את הבעל אם מוחלט אצלו שצריך להתגרש. אם היה אומר שכן, היה שואל גם את האשה, האם מוחלט אצלה שצריך להתגרש. אם גם היא היתה אומרת שכן, היה אומר להם: "נו, אם הצלחתם להגיע להסכמה בדבר הזה, אולי תמתינו קצת ותגיעו להסכמה גם בדברים אחרים"...

היום בתי הדין הרבניים לא כ"כ דוחים את הגיטין. יש הוראה של הרב הראשי, שלא לדחות את מתן הגט, כי היום חוששים, שאם ענין הגט לא יסתיים מהר, הבעל עלול ח"ו לרצוח את אשתו. (וכידוע, כבר היו דברים מעולם). לכן עדיף היום להזדרז ולסיים הענין, כי יותר טוב גט משפיכות דמים. אבל בעצם אנו מאד לא רוצים גיטין. אם כ"כ בקלות שופכים אצלנו דם, זה רק מראה עד כמה ירד אצלנו הכבוד של צלם אלקים וכמתגרשים, הבעל והאשה שוטחים את טענותיהם לפני הדיינים, ומי יודע כמה פעמים עוברים על איסור לשון הרע, והלבנת פנים, והונאת דברים, ועל "בפצדק תשפט עמיתך", ועל ביטול גמילות חסדים - הכל חסר כאן. לפעמים המצב הוא כזה שמוכרחים להתגרש,

איש ואשה, זכו - שכינה ביניהן

התורה מצוה בפרשתנו על השקאת הסוטה. מצוה זו היא מצוה חריגה מאד, בשני ענינים שיש בה: א) במה שהקב"ה מצוה למחות את שמותיו הקדושים על המים, ב) בהבטחה שהקב"ה נותן, שתמיד יעשה נס לברר האם האשה טהורה או טמאה. היו הרבה נסים שנעשו מאז ומעולם, וגם משה עושה הרבה נסים, אבל הבטחה לדורות שתמיד יהיה נס - זהו דבר חריג מאד¹.

חריגות זו נובעת כנראה משתי פנים: מצד אחד - התורה רוצה להתיר אשה לבעלה. אחרי שהאשה נחשדה ונסתרה, היא אסורה לבעלה (רש"י במדבר ה, לא), והתורה רוצה לעשות שלום בית. לכן, בשביל לעשות שלום בין האיש לאשתו, הקב"ה מצוה למחות את שמו על המים (משנה סוטה ז, א). אבל מצד שני, זה גם כדי לאיים על הסוטה, שלא תשתה אם היא טמאה, כי אם היא תשתה - יקרה לה אסון נורא. הכל בגלל קדושת הנישואין. כמה חשוב לקב"ה לשמור על קדושת הנישואין, למנוע נשות ישראל מלחטוא, ומצד שני למנוע מלגרש אשה בגלל חשד שוא. התורה מאד מקפידה, ועושה כאן נס, מה שלא עושה במקומות אחרים, כדי להשיג את שתי המטרות האלו - שמירה על קדושת חיי הנישואין, ועשיית שלום בין אשה לבעלה.

בענין מחיקת השם הקדוש על המים, אפשר שדבר זה נעשה גם מפני שאיש ואשה מהוים ג"כ שם ה'. חז"ל אמרו, "איש ואשה, זכו - שכינה ביניהן" (סוטה יז, א), "שהרי תלק [הקב"ה] את שמו, וְשָׁנָוּ בִּינֵיהֶן, יו"ד באיש, וְהָיָה בְּאִשָּׁה" (רש"י שם), וביחד הם יוצרים את השם ג'-ה. ובספרים מובא עוד, שאם יש להם בן ובת, זהו כבר שם שלם - י' ה' ו' ה' ה' (ו' - זכר, ה' - נקבה) (עי' זוהר ח"ג דף ל"ד רע"א). לכן מוחקים את השם שנכתב, כדי להציל את השם שבחיים. חז"ל אמרו, "כל אדם שאין לו אשה - שרוי בלא שמחה, בלא ברכה, בלא טובה" (יבמות סב, ב). כי אדם מישראל צריך להיות נשוי. זוהי שלמות האדם, ושלמות צלם אלקים, להיות נשוי. מי שלא עוסק בפריה ורבייה, אומרים עליו חז"ל שהוא כאילו ממעט את הדמות (שם סג, ב), ממעט את שם ה' בעולם, וכאילו הוא שופך דמים (שם). כי אין הבדל

הוא באמת אוהב את אשתו, לא צריך למצוא בה חסרונות. וגם אם יש לו איזו טענה נגדה, היא לא צריכה להביא לפירוד ביניהם. להשתדל תמיד לראות את המעלות של אשתו, וכמו שאמרו על התורה, שבכל יום תהיה בעיניך כחדשה (ע"י רש"י דברים ו, ו). למצוא בה תמיד מעלות חדשות, או לפחות לשמוח בה כאילו היא אשה חדשה. להכיר טובה. כמה צריך הבעל להכיר טובה לאשתו על כל מה שהיא טורחת עבורו, בניהול עניני הבית, ובלידת הילדים וגידולם. קשה מאד להבין, איך בכל זאת אנשים מתקוטטים ומתגרשים. צריך להכיר טובה לאשה עד אין סוף. אין גבול עד כמה צריך אדם להכיר טובה לאשתו.

חותני הג"ר חיים זאב פינקל זצ"ל היה רגיל לומר לאשתו בכל שבת לאחר הסעודה: "אה! צ'ולנט כזה עוד לא היה!" והסביר לי פעם, שאינו אומר דבר שקר חלילה, אלא זוהי האמת לאמיתה, שצ'ולנט כזה בדיוק - עוד לא היה. היה רק יותר מלוח, או פחות מלוח, עם יותר שמן או פחות שמן... אבל בדיוק כזה - לא היה. על כל פנים, רצה תמיד לשבח את אשתו ולשמחה, ולכן אמר לה בכל שבת: "צ'ולנט כזה - עוד לא היה!" אם אדם ינהג כך, ישבח את אשתו על מעלותיה, על חכמתה, על חריצותה וזריזותה, על כשרונותיה והצלחותיה, על יופיה וחינה - הרבה מכשולים יהיו מוסרים ע"י כך מחיי הנישואין.

על הגה"צ רבי אריה לוי זצ"ל מספרים, שבא פעם עם אשתו אל הרופא, ואמר לו: "אדוני הרופא, הרגל של אשתי כואבת לנו!"... הוא הרגיש שהכאב של אשתו הוא הכאב "שלנו". כך צריך בעל להרגיש כלפי אשתו. הרגל "שלנו" כואבת. זוהי צורת הקיום האמיתית של "ואהבת לרעך כמוך", וזה מה שנדרש מכל אחד מאיתנו. להרגיש שהאשה היא השלמות שלי, בלעדיה אני לא שלם, אני רק חצי בן-אדם. חצי שם המפורש, אבל גם חצי בן-אדם, חצי צלם אלקים.

עוד מספרים על הגה"צ רבי אריה לוי, שנודע לו פעם על יהודי אחד מבני קהילה מסויימת, שאינו נוהג כבוד באשתו. הלך לבית הכנסת של אותה הקהילה, ובקש לדרוש בפניהם על חובתו של אדם לכבד את בת זוגו. באותה שכונה היה גר גם הג"ר איסר זלמן מלצר זצ"ל, שסר גם הוא להתפלל באותו בית כנסת. עמד גם הוא והקשיב לדרשתו של ר' אריה לוי. משסיים ר' אריה את דבריו, ניגש אליו ר' איסר זלמן ואמר לו: "דברי מר חדרו עמוק אל תוך לבי. עשיתי חשבון הנפש, ונוכחתי לראות, שבאמת איני יוצא ידי חובתי כלפי אשתי הרבנית. אשתדל בלי נדר מהיום והלאה להיטיב את התנהגותי עם הרבנית שלי"... אמר לו ר' אריה: "ח"ו לא התכוונתי אל הרב! כולם יודעים כמה

אבל זה מצב עצוב מאד, ועגום מאד, שראוי שלא להגיע אליו.

"על כל פשעים תכסה אהבה"

מורי ורבי הגה"צ ר"א דסלר זצ"ל היה נוהג לומר לזוגות בעת שמחת נישואיהם: "הזהרו, יקרים, שתמיד תשאפו להשביע נחת זה לזה. ודעו, אשר ברגע שתתחילו לדרוש דרישות זה מזה, הנה כבר אשרכם מכם והלאה" (מכתב מאליהו ח"א עמ' 39). כשכל אחד מבני הזוג שואף להיות רק נותן לשני, ופניהם איש אל אחיו לדאוג לו ולספק את צרכיו - אין סכסוכים. אבל כשכל צד שואף להיות רק מקבל כמה שיותר, ולנצל את הצד השני כמה שיותר - זהו מקור לסכסוכים ולחורבן. כח הנתינה, רק הוא זה שיכול לגרום לחיי הנישואין להיות חיים של אושר.

קראתי פעם מעשה שהיה בתלמיד חכם גדול אחד, שבכל יום כשהיה אומר את השיעור בפני תלמידיו, אשתו היתה באה וצועקת עליו בפני התלמידים: "אתה כך... ואתה כך"... ואותו רב אף פעם לא הגיב לצעקותיה וגידופיה. כשנפטר לבית עולמו, נגשה אשתו אל המטה ואמרה: "בעלי היקר, אתה עד, שכל מה שעשיתי - לפי בקשתך עשיתי, שבקשת ממני שאבזה אותך כך ברבים! חושבני, שודאי רואים ממעשה זה, עד כמה היה אותו תלמיד חכם עניו. אבל עוד יותר רואים מזה, עד כמה היתה אשתו ענוה, עוד יותר ממנו, שהסכימה לסבול את כל הבזיונות שנגרמו לה מזה, שהיו אומרים עליה, "כמה חצופה אשה זו, שמבזה כך את בעלה התלמיד חכם"! לא יודע אם עד כדי כך אדם צריך לרצות שיבזו אותו ויכנו אותו בשמות, אבל שכל צד ישתדל לתת לשני, ולא רק לקבל מה שיותר מהשני - זה ודאי צריך.

הגמרא הרי אומרת, אסור לאדם שיקדש את האשה עד שיראנה, שמא יראה בה דבר מגונה ותתגנה עליו, והתורה אמרה "וְאֶהְבֶּתְּ לְרַעֲךָ כָּמוֹךָ" (קדושין מא, א). זה לא טוב שאדם ישא אשה שלא כ"כ מוצאת חן בעיניו. העינים שלה כחולות, והוא אוהב עינים חומות. השיער שלה כזה, והוא אוהב שיער אחר. אנו רוצים שתהיה אהבה מלאה ביניהם, שלא ימצא בה חסרונות, רק מעלות. אמנם יש אנשים שמקפידים לקיים "וְאֶהְבֶּתְּ לְרַעֲךָ כָּמוֹךָ" בדרך אחרת, באופן של "בְּרוּר לוּ מִיִּתְּהָ יִפְהָ", [שגם זה נלמד מהפסוק "וְאֶהְבֶּתְּ לְרַעֲךָ כָּמוֹךָ" (סנה' מה, א)], אבל זו לא הדרך היחידה לקיים "וְאֶהְבֶּתְּ לְרַעֲךָ כָּמוֹךָ". יש דרכים מוצלחות יותר. אם באמת מקיימים "וְאֶהְבֶּתְּ לְרַעֲךָ כָּמוֹךָ", לא יבואו לידי גרושין, אפילו אם יש לו איזו טענה אליה, כמו שאמר שלמה בחכמתו, "עַל כָּל פְּשָׁעִים תִּכְסֶה אֶהְבָּה" (משלי י, יב). אם

ישראל, ולא ירחק אותה ח"ו, שיחזיר אותה אליו באהבה, כמו שהבטיח לעשות, אם רוצים שכבר יגיע הזמן הזה - צריך לשמור בכל הכוחות, שיהיה שלום בין איש לאשתו. כשאדם רב עם אשתו ח"ו, זה גורם לדחיית הזמן הזה. כי מה שקורה בין איש לאשה, הוא משל ודוגמא למה שקורה בעולמות העליונים, ואם אנו פוגמים למטה, אז ח"ו פוגמים גם למעלה.

אפילו אם ח"ו יש סבה לתרעומת על בן הזוג - וכמעט אצל כל זוג יש לפעמים מצבים כאלו - צריך להתנהג לפי מדותיו של הקב"ה, שהוא "רחום וחנון, ארך אפים ורב חסד" (שמות לד, ו). הרי אחת מתרי"ג מצוות שנצטוו עליהן היא - "וְהִלַּכְתָּ בְּדַרְכֵי יוֹם" (דברים כה, ט). שנלך בדרכי ה'. בשביל זה נמסרו לנו י"ג המדות, כדי שנלמד מהן את דרכי ה'. אם הקב"ה הוא "רחום וחנון ארך אפים ורב חסד" לכנסת ישראל, שהיא רעייתו, אז גם בשר ודם צריך להיות "רחום וחנון ארך אפים ורב חסד" כלפי אשתו. אפילו אם יש לו איזו טענה צודקת כלפיה - מה שלא תמיד ברור, שהטענה היא באמת צודקת - אבל גם אם הטענה היא באמת צודקת, צריך להיות רחום וחנון, ארך אפים ורב חסד. גם הקב"ה מתנהג אלינו במידות אלו, גם כשיש לו טענות צודקות כלפינו!...

חז"ל הרי אמרו, שהקב"ה כרת ברית עם ישראל על שלוש עשרה המדות - "ברית כרותה לשלוש עשרה מידות, שאינן חוזרות ריקם"³ (ר"ה יז, ב). וכבר ביארו בזה, שלא על אמירת י"ג המידות נכרתה הברית, אלא על קיומן ('עץ יוסף' שעל העין יעקב שם, בשם האלשיך), וכפי שמשמע מלשון הגמרא: "נתעטף הקב"ה כשליח צבור, והראה לו למשה סדר תפלה. אמר לו: כל זמן שישראל חוטאים, יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל להם" (ר"ה שם). "יאמרו לפני כסדר הזה" לא נאמר, אלא "יעשו". עלינו להשתדל אפוא לקיים את י"ג המידות, ולא רק לאמרן. במיוחד בין איש לאשה יש הרבה מקום לקיים את שלוש עשרה המדות. כמובן, יש דברים שאי אפשר לקיים. "ה' ה'" אינני יכול להיות, וגם "נצרך חסד לאֱלֹפִים" אינני יכול להיות, כי מן הסתם לא אחיה אלפי דורות, אבל "רחום" ו"חנון" - גם בשר ודם יכול להיות. לא כמו הקב"ה, שרחמיו על כל מעשיו, והוא גומל חסד בלי גבול לכל הברואים, מה שאני אין בכחי לעשות עד כדי כך, אבל כפי הכוחות שלי צריך להשתדל להיות רחום וחנון. כמו כן להיות "ארך אפים", לא למהר לכעוס על מישהו, וכן "רב חסד". להשתדל שיי"ג המידות לא רק תאמרנה בפה, אלא תתקיימנה גם בכלי מעשה.

זה מה שה' רוצה, שנלך בדרכיו, ועל זה כרותה הברית שיי"ג מידות אינן חוזרות ריקם, כשישראל

הרב מכבד את אשתו! אבל ר' אריה לא הצליח להרגיע את ר' איסר זלמן. ר' איסר זלמן היה משוכנע: "למי יחפוץ ר' אריה לתת מוסר כזה, אם לא לי"? הוא צריך להשתדל מהיום לכבד את אשתו עוד יותר... (איש צדיק היה עמ' 100). אם אותו אדם שאליו היתה מכוונת השיחה באמת, לקח אותה גם הוא כל כך ללב - אינני יודע. אבל ר' איסר זלמן לקח אותה מאד ללב.

לא כל אחד שומע שיחה ומתעורר בכיוון הנכון. סיפר לי רב אחד, שפעם מסר שיחה בענין הודאה בטעויות, ודיבר על כך שאדם צריך לדעת להכיר בטעות, ולהודות בה. לאחר השיחה ניגש אליו יהודי אחד ואמר: "אכן, הרב צודק מאד. אשתי טועה"...

הכרת טובה - מונעת סכסוכים

לפעמים גרושין מתחילים מדברים קטנים ביותר. למשל: האשה טורחת לבשל ארוחת צהרים לבעלה. הבעל מגיע הביתה, רואה את המרק, ובמקום לומר "איזה אוכל נפלא הכנת לי היום", הוא אומר: "אוף! שוב המרק שאני לא אוהב"!!! משפט כזה יכול להיות הצעד הראשון לקראת גירושין. אמנם על דבר כזה עוד לא מתגרשים, אבל כך זה יכול להתחיל. צריך להכיר טובה ולהודות לאשתו על הטרחה שטרחה עבורו, ולא לבוא בתלונות. ויכול להיות גם מקרה הפוך: הבעל קונה בגד לאשתו לכבוד יום הולדתה, מביא הביתה, והאשה אומרת: "אוף! שוב הצבע שאינני סובלת"! במקום להודות לבעל, שבס"ה התכוון לשמח אותה, היא אומרת שזהו צבע שהיא לא סובלת. על שטויות כאלו מתחילות לפעמים מריבות, שמתפתחות אח"כ למריבות רציניות יותר, שעלולות להסתיים בגט. הכל - מפני שלא יודעים להכיר טובה זה לזה.

אסור להגיע לגרושין בגלל דברים כאלו. צריך להכיר טובה זה לזה. שהאשה תכיר טובה לבעלה על מה שקונה לה ומנסה לשמחה, ושהבעל יכיר טובה לאשתו על מה שטורחת עבורו ומנסה להיטיב לו, ואם זה לא מוצלח, לפעמים - יכול לבקש בעדינות שתעשה מרק אחר בפעם הבאה, או משהו אחר. אבל ח"ו לא להתנהג בכפיות טובה.

טיב חיי הנישואין משפיע על אהבת הקב"ה

לכנסת ישראל

אנו צריכים לדעת, שהיחסים בין איש לאשה הם לא דבר ששייך לעולם הזה בלבד. היחסים בין איש לאשה הם דוגמא ליחסים בין הקב"ה לכנסת ישראל. ממילא, כשנעשה פגם בקשר בין איש לאשתו, ח"ו נעשה פגם גם בקשר שבין הקב"ה לכנסת ישראל². לכן, אם רוצים לדאוג שהקב"ה יקרב אליו את כנסת

בעבודת ה' - הרי על זה באה כל התוכחה הנוראה בפרשת כי תבוא. "תַחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב מְרִיב פֶּל" (דברים כח, מז). "יאשימו הכתוב, בְּעֲבֹדוֹ הַשֵּׁי"ת, ולא היתה העבודה בשמחה" (פירוש רבינו בחיי שם). כשיש מריבות בבית, קשה מאד לעבוד את ה' בשמחה ובטוב לבב, וממילא קשה גם להצליח בחינוך הילדים⁴.

בשביל זה אדם צריך להשתדל לראות את המעלות של אשתו, ולא את חסרונותיה. ואפילו אם יש לו איזו תרעומת עליה, או ויכוח, או טענה, והוא בטוח ומשוכנע שהוא צודק ולא היא - בכל זאת להשתדל להיות חנון ורחום ארך אפים ורב חסד. להראות רק אהבה וחיבה לאשתו, לא להראות ח"ו את ההפך. רק כך אפשר לבנות בתים של נחת רוח לקב"ה, שיהיה "יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר" (ישעיהו מט, ג), "יִשְׂמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו" (תהלים קד, לא), וכך נזכה לראות איך "וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֲלָ" במהרה בימינו, אמן.

עושים כסדר הזה. צריך להתנהג לפי המידות האלו עם כל יהודי ויהודי, אבל במיוחד בין איש לאשתו, כי איש ואשה, כפי שאמרנו, זהו משל. כמו שכל שיר השירים הוא משל לאהבה בין הקב"ה לכנסת ישראל, כך כל איש ואשה הם משל. בשביל זה נבראה הזוגיות, בשביל להיות משל לאהבת הקב"ה וכנסת ישראל. כשח"ו פוגמים בזה - פוגמים באהבה העליונה.

אנו רוצים להביא את הגאולה, שיהיה כבר מצב של "וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֲלָ" (ישעיהו נט, כ). אלא שיחד עם "וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֲלָ", צריך ש"לא ימושו מפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר ה'" (שם, כא). וזה הדדי. שע"י ש"לא ימושו מפיך ומפי זרעך", על ידי זה "וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֲלָ". כשאנו עוסקים בתורה, ומחנכים את הבנים לעסוק בתורה, אז "וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֲלָ". אלא שלחנך את הבנים קשה כשיש מריבות בין הבעל לאשתו. מריבות בין ההורים ח"ו מרחיקות את הבנים מעבודת ה', וגם אם לא נושעים לגמרי את עבודת ה', אבל לא עושים אותה בלב שמח, כי חסרה שמחה בבית, וכשחסרה שמחה

השיחה נערכה לפי הבנתו של העורך,
וכל טעות או חסרון (אם ישנם) יש לתלות בעורך בלבד.

1. "אין בכל משפטי התורה דבר תלוי בְּנֶס, זולתי הענין הזה, שהוא פלא ונס קבוע שיעשה בישראל" (רמב"ן במדבר ה, כ). והגם ש"מִשְׁרָבוֹ הַמְנַאֲפִים (בזמן בית שני) פסקו המים המרים" (סוטה מז, א), זהו בסיבתנו, מפני "שהנס הגדול הזה נעשה להם לכבודם, ולהיותם עם קדוש, והם לא יבינו בטובה הזאת ולא יחפצו בה" (רמב"ן במדבר שם). אבל אם לא היו ישראל מתקלקלים כל כך בעבירה, היה הנס הזה נמשך בכל הדורות. וולדעת הרמב"ם, מעולם לא פסק הנס, ורק הסנהדרין הם שתקנו שלא להשקות יותר את הסוטים (רמב"ם הלכ' סוטה פ"ג ה"ז-ה"ט; ע"ש בכיאוורו, למה בטלו הסנהדרין את המים המרים).
2. אולי זהו עומק דברי רש"י, שכתב על הפסוק שבפרשתנו, "אִישׁ אִישׁ כִּי תִשְׁטֶה אֶשְׁתּוֹ" (במדבר ה, יב), "אִישׁ אִישׁ - ללמדך שמועלת בשתים, באיש מלחמה שלמעלה, נְאִישָׁה מלמטה". וכתב על זה השל"ה: "וסוד הענין כמו שכתבתי, כי גרמה פירוד בין הדבקים שלמעלה" (של"ה פרשת נשא, תורה אור), ע"ש באורך. ואולי לכן אמרו חז"ל: "כל המגרש אשתו ראשונה - אפילו מזבח מוריד עליו דמועות" (גיטין ז, ב). כי "המזבח מטיל שלום בין ישראל לאביהם שבשמים" (רש"י שמות כ, כא), וכשאינן שלום בין איש לאשתו, גם המזבח לא יכול לבצע את תפקידו, להטיל שלום בין ישראל לקב"ה (ועי' "מחשבות חרוץ" אות ח). וכך אמרו בוהר: "תנינן, מאן דמתוך אתתיה קדמאה - מדבחא אחית עלוי דמעין... דכל נשין דעלמא בדיוקנא דהאי מזבח קיימי... ואי איהו מתוך לה - אהדר אבנא (דמדבחא עלאה) לגרעונא" (זוהר ח"ב קב, ב - קג, א).
3. וכתב רבינו בחיי (שמות לד, ו), שהברית היא בתנאי שאין בידו עבירות שמעכבות זה.
4. ואולי מפני זה אנו מבקשים מה' על כל חתן וכלה: "שְׂמֵחַ תְּשִׂמַח רַעִים הָאֲהוּבִים", ופירש רש"י: "שְׂמֵחַ תְּשִׂמַח - ברכה לחתן ולכלה, שיצליחו בשמחה וטוב לב" (רש"י כתובות ח, א ד"ה שמח תשמח). משמע, שלא סתם בקשה על שמחה בבית הזוג החדש יש כאן, אלא כל הצלחת חיי הנישואין תלויה בשמחה זו. "שיצליחו בשמחה וטוב לב". בלי שמחה - אי אפשר להצליח, וכל קשר הנישואין עומד בסכנה.

נובהקשר לזה, יש מקום להביא כאן את מה שדקדקו בדברי רש"י הנ"ל, שכתב: "שְׂמֵחַ תְּשִׂמַח - ברכה לחתן ולכלה, שיצליחו בשמחה וטוב לב". וקשה לכאורה: בשלמא שמחה - מוזכרת בברכה. אבל טוב לב - היכן מוזכר בברכה? ויש מי שתירץ שאלה זו כך: הרי מהו טוב לב? - טוב לב, הוא ההסתפקות במה שיש לו, ושלא תִתְאַוֶּה לְבוֹ לְמָה שאין לו (עי' ביאור הגר"א למשלי טו, טו). ולפ"ז י"ל, ש"טוב לב" שהזכיר רש"י אינו דבר נוסף, חוץ מן השמחה, אלא הוא שלמות השמחה! שאין שמחת האדם שלמה, עד שיתפק במה שיש לו, ולא יתאוה למה שאין לו. ולזה כיון רש"י, "שיצליחו בשמחה וטוב לב"; היינו, שישמחו הַרְעִים האהובים זה בזה, ויסתפקו זה בזה, "כְּשִׂמְחָךְ יצורך בגן עדן מקדם", ששם ודאי הסתפקו אדם וחיה זה בזה, ולא התאוה לאחרים, שהרי לא היו שם אחרים. וכך אנו מברכים שיהיה אצל כל חתן וכלה, שתהיה שמחתם שלמה, שיסתפקו זה בזה, ואז יצליחו].